

Apocalyptisch genre

Stef Schagen
(M.Div)

Het apocalyptisch genre

Voor diegenen die zich verdiepen in de bijbelse tekst en zich met de interpretatie ervan bezighouden, wat zegt God nou precies, wat is waar? - is het nodig om de literaire stijlen van de bijbel te kennen. Zie daarvoor het andere document onder Charm en de tips, tricks, tools en trucs om die stijlen te lezen. Maar om tot een juiste tekstinterpretatie te komen is het ook behulpzaam om de verschillende genres en andere vormen van de teksten te kennen binnen de drie overkoepelende literaire stijlen. Elk genre heeft zijn eigen karakteristieken en die te kennen helpt bij het interpreteren van wat je leest.

Er zijn zo'n 7 literaire genres in de bijbel, en daarnaast nog vele andere vormen. Ik heb ze voor je op een rijtje gezet hieronder, en zal daarna iets zeggen over een zo'n genre, het apocalyptische genre.

Literaire genres (7) binnen een literaire stijl

1. Apocalyptisch (Daniel 8, Openbaring, Zach.8)
2. Epistel/Brief
  - a. De Apostolische Raad schrijft een brief aan de gemeenten na een debat over de Torah en of heidenen Jood moeten worden (Hand.15:23-28)
3. Evangelie
  - a. De evangeliën en Handelingen zijn getuigenverslagen van dezelfde gebeurtenissen. Je kunt dit vergelijken met bijvoorbeeld een aanrijding op een kruispunt. Wanneer de politie later de ware toedracht van het ongeval probeert te achterhalen en mensen ondervraagt, dan beschrijft iedereen dezelfde gebeurtenis maar vanuit een perspectief, positie en waarneming. Samen vertellen alle ooggetuigenverslagen wat er gebeurd is. Zo is het ook met de evangeliën en Handelingen. Wie erbij waren vertellen achteraf wat zij meegemaakt hebben met Jezus. Daar hebben zij een doel mee, maar wat zij penden is een ooggetuigenverslag. Mattheus is Levi, een van de Twaalf, Markus pende wat Petrus preekte in Rome, Lucas pende uit eigen zorgvuldig onderzoek en daarna vanuit zijn eigen reisverhalen als deel van Paulus' team, Johannes was de discipel van wie Jezus hield. Zij vullen elkaar aan en, gelet op de argumenten omtrent de Synoptische Evangeliën, de eerste drie die in opzet en tekst erg op elkaar lijken, Markus pende als eerste wat hij Petrus allemaal hoorde vertellen. Mattheus en Lucas hebben daarna Markus' relaas gebruikt, aangevuld en aangescherpt, met een andere bron, Q (Quelle, bron) erbij.
4. Profetie (Haggai, Jesaja 5, Jesaja 40-66, etc.)
5. Psalm (Psalm 105, Psalmen, Deut.32)
  - a. Deborah en Barak in Richteren 5 (na de overwinning op Sisera).
  - b. Hannah in 1 Samuel 2 (na het goddelijk wonder van de geboorte van Samuel)
  - c. Maria in Lucas: Mijn ziel maakt groot de Here (Lucas 2:46-55).
  - d. Zacharias in Lucas 2 over Johannes de Doper nadat zijn mond werd losgemaakt zodat hij weer kon spreken, werd vervuld met de Heilige Geest en het 1^e dat hij deed was een lofzang/psalm zingen, God loven: Geloofd zij de Here want Hij ... (Lucas 2:64-79)

- e. Paulus over de dieptes van rijkdom van Gods wijsheid temidden van/als afsluiting van een verhandeling over Israël en de Gemeente in Romeinen 9-11 (Rom.11:33-36).
- 6. Verhaal
  - a. Paulus vertelt zijn verhaal in een epistel/brief waarin hij een theologische verhandeling houdt waarom de Galaten zich niet moeten laten intimideren, verwarren of gijzelen in wetticisme (Gal.1:13-2:21)
- 7. Wijsheid (Job 1-2, Spreuken, Prediker)

Andere literaire vormen (vele)

1. Dialoog
2. Zegen
3. Groeten
4. Verbondssluitingen en afspraken
5. Geboorteaankondigingen
6. Geslachtsregisters
7. Gezegden en spreekwoorden
8. Klaagliederen
9. Gelijkenissen
10. Afscheidsredes

Apocalyptische teksten lezen

Een zo'n genre is het apocalyptische genre. Je komt het tegen wanneer je Openbaring leest en Zacharia. Hoe moet je dit genre uitleggen? Opnieuw, spring niet te snel tot conclusies en jaag niet in alle konijnensporen die je tegenkomt. Het vereist een nauwkeurige en vooral voorzichtige benadering om Openbaring te lezen. Daarbij verdient het aanbeveling om niet de krant een op een naast de bijbel te leggen en de gebeurtenissen daarin een op een te koppelen aan de bijbelse profetieën en beelden. Dat is een recept voor verwarring en een hobby zonder einde, en wie zich daarmee bezighouden hebben vooral een goede gum nodig. Alle eeuwen van de kerkgeschiedenis sinds Openbaring hoogst waarschijnlijk rond 95 AD het levenslicht zag hebben theologen zich verdiept en geprobeerd het boek te duiden. Iedereen heeft gebeurtenissen in zijn eigen eeuw of tijd als mogelijke vervulling gezien. Luther verklaarde de Paus tot antichrist, niet zo'n gekke gedachte gelet op de misleiding en corruptie van Rome in Luthers dagen. Vandaag de dag denken sommigen wellicht dat Poetin het is. De gewaarschuwde lezer gaat zich niet te snel te buiten aan het persoonlijk koppelen.

Wat is apocalyptisch?

Apocalyptisch wil zeggen dat het te maken heeft met de ontknoping van de wereldgeschiedenis zoals wij die kennen. Belangrijk om dan te weten is dat apocalyptische teksten een zeer hoog symbolisch gehalte hebben. Openbaring staat bol van symboliek.

Dr. Denis Johnson merkt daarover op: "De letterlijke betekenis van een stuk taal hangt af van welke type taal het is, het genre. De letterlijke betekenis van symbolische taal is de symbolische correspondentie tussen de beelden van de taal en de referent die het

beschrijft".¹ Dr. Henry Baldwin zegt daarover in zijn *Classnotes Revelation*: "De betekenis van wat Johannes pent is de gebeurtenissen die spoedig zullen plaatsvinden" (1:1, 1:19). "Symboliek is niet een ontkenning van historische gebeurtenissen of feiten maar een figuurlijke methode om de realiteit te communiceren".² "De profeet gebruikt beelden om de werkelijkheid te schetsen maar die beelden zijn de realiteit zelf niet".³

Gods bedoeling met Openbaring

Inderdaad, de Here Jezus licht een tipje van de sluier op over de wereldgeschiedenis en waar het in de vaart der volkeren allemaal naartoe gaat. Hij doet dat met pastorale discipelschaps bedoelingen: Wees radikaal. Geef niet op. Hou je vast aan Jezus en laat je niet misleiden of overhalen tot verkeerde loyaliteiten, aanbidding. Overigens heeft volgens Beale Openbaring drie genres: apocalyptisch, epistel (brieven), profetie.⁴

Wat is Gods bedoeling hiermee? "De bedoeling is dat je dit als lezer herkent en dat je er verbaasd over raakt en sommige van de symbolen uitwerkt". Maar Zijn bedoeling is niet dat je het allemaal in je agenda exact kunt noteren. Gods bedoeling is discipelschap, niet alles weten, wat wij met ons Griekse denken vaak wel graag willen. Misschien is dan de juiste benadering dat wij ons buigen voor de Almachtige, die alles in Zijn hand houdt, en de vaart der volkeren stuurt naar de finale ontknoping vanaf Openbaring 19.

Niet (te) letterlijk nemen

Een goed voorbeeld dat je symbolische taal niet al te letterlijk moet nemen, een op een, is Openbaring 14:20: "En de wijnpersbak werd getreden buiten de stad, en er kwam bloed uit de wijnpersbak, tot aan de tomen van de paarden, zestienhonderd stadiën ver". De wiskunde van dit vers laat weinig over van een letterlijke interpretatie van de symbolische getalswaarden: "Dat is een rivier van 2 meter diep en zo'n 300 kilometer lang. Ervan uitgaande dat daar ongeveer 3000 kubieke voet, dat is 85000 liter, bloed doorheen stroomt en dat de gemiddelde soldaat zo'n 2,5 liter bloed kan uitscheiden zou zo'n rivier 122 miljoen dode soldaten per uur nodig hebben 10 dagen lang".⁵ Het is wellicht duidelijk dat dit vers letterlijk nemen onmogelijk is.

Enkele snelle...

Misschien is het fijn om op papier te pennen wat ik geleerd heb uit de studie van Dr. Henry Baldwin's *Classnotes*. Dr. Baldwin was een collega en later een professor aan Tyndale Theological Seminary en ik ben hem veel dank verschuldigd voor zijn bijdragen.

De twee getuigen: Hoe interpreteren wij In Openbaring 11 de twee getuigen in de wereld? Gelet op de toespeling naar de tempel van God zou het om Israël en de Gemeente kunnen gaan. Het rechtvaardige Israël is altijd een licht voor de natien geweest, ondanks falen, en de Gemeente is het (Gen.42:6).

De vrouw, het Kind, de draak: Hoe interpreteren wij in Openbaring 12 de vrouw, het kind,

---

¹ Johnson, Dennis E., *Triumph of the lamb*; Philipsburg: P&R, 2001, p.11.

² Mounce, p212.

³ Baldwin, Dr. Henry; *Classnotes Revelation*, Tyndale Theological Seminary 2011, p.9.

⁴ Beale, G.K. *The Book of Revelation* (NIGTC Series, Grand Rapids: Eerdmans, 1999), p.37.

⁵ Baldwin, p.9.

en de draak? De vrouw personificeert het ware Israël/de Gemeente dat het Kind baarde en de wereld haar Messias bracht (Joh.4:22). Het Kind met de ijzeren staf is Christus (Jes.9:5-6, Opb.19:15) De draak is de duivel die oorlog met Hem voert (Opb.20:2). De 10 horens staan symbool voor heel veel macht, maar niet complete macht en de 7 diademen staan symbool voor iedere menselijke, aardse macht die op de een of andere manier een backup van satan hebben.

Het beest: Hoe interpreteren wij in Openbaring 13 het beest? De beschrijving van het beest in Openbaring 13 is een verwijzing naar Daniel 7 waar het over politieke systemen, grote rijken, gaat. Het beste is dan ook om het beest te zien als de politieke macht via wereldsystemen en overheden, die de draak, Lucifer, de oude slang van Genesis 3, aan de aanbidding moeten helpen die hij altijd heeft willen hebben. Het beest is zijn assistent en is er altijd geweest, getuige de bijbelverhalen. Wie lijden onder politieke antichristelijke systemen hebben misschien het meest met hem te maken, maar waar gaat het allemaal naartoe in onze democratische of autocratische stelsels?

De valse profeet: Hoe interpreteren wij de valse profeet? De beste manier om die te nemen is alle vormen van misleiding: godsdiensten, religieuze systemen, waarzeggers, valse leringen en technologieën die ons van Gods waarheid afleiden. Die valse profeet is er altijd geweest en zal in de laatste dagen voor de ontknoping van de vaart der volkeren zich extreem manifesteren. Vandaag de dag legt onze radicale postmoderne cultuur waarin geen absolute waarheid meer is maar alle waarheid als relatieve waarheid wordt gezien, "jouw waarheid is niet mijn waarheid", de grond voor totale misleiding.

De draak: Wie is de draak? Openbaring 12 is er duidelijk over, de oude slang, de duivel, satan genoemd (12:9, Genesis 3). Hij voert oorlog met Christus en Israël/de Gemeente (:4-5), de vrouw die het Kind baarde, Christus, die eerst weggevoerd werd naar God. Maar Openbaring is ook duidelijk over zijn einde: Hij zal gebonden zijn in het Millennium en de volkeren niet meer kunnen misleiden, zegt Openbaring 20, en in de poel des vuurs verdwijnen daarna.

Met de draak, het beest en de valse profeet hebben wij eigenlijk een Anti-Drie-eenheid, die tegen God is en Zijn plan frustreert.

Babylon: Hoe moeten wij Babylon zien? De naam komt voort uit het historische Babylon dat Jeruzalem in ballingschap en in bedwang hield. Nebukadnezar nam Gods beste en mooiste mee naar een land vol afgoderij en weigerde hen terug te laten keren (Dan.1:1, 2 Kron.36:7ev). Dit Babylon heeft ook een allegorische interpretatie en een bekende onder eerste christenen (1 Pe.5:13). Het lijkt een metafoor voor alles wat begeerte is (Kol.3:5) en tot afgoderij leidt, weg van God vandaan. In Johannes' dagen was het Rome aangezien de grote hoer op zeven heuvelen zat (Opb.17:3, 9), een duidelijke referentie naar Rome dat de wereld kende als "de stad op zeven heuvelen aan de Tiber". De beschrijving van de luxe goederen in 18:12-14 wijst op de marktplaats van Rome en de handel.

Het getal van het beest: Het getal van het beest in Openbaring 13:18 is al decennia lang een onderwerp van interpretatie en sommigen nemen dit symbolische getal een op een letterlijk. Wanneer je de gematria, de getallenwaarde, toepast op de naam Nero is de

getalswaarde van Nero Caesar 666, en dan lijkt het er verdacht veel op dat Nero het beest is. Anderen hebben het over de drie lange strepen van de streepjescode op de verpakkingen in de supermarkt die alle drie 6 zijn in de code, en weer anderen lezen er het www van het internet in door het om te rekenen naar de getalswaarde. Het is echter beter voorzichtig te zijn met één vervulling eraan te geven, wellicht zijn ze het allemaal, en “er zijn teveel oplossingen en geen enkele. Wanneer je de gematria toepast en conclusies trekt, mis je bovendien het punt van het Schriftgedeelte: Het getal 666 is symboliek, niet gematria. Het getal 666 is 3x te kort van 777, en de symboliek is dat het beest in alle opzichten tekortschiet en dat het beest vals is, misleiding.”⁶

Het hemelse Jeruzalem (afmetingen): Een ander voorbeeld van apocalyptische symboliek is de omvang van het hemelse Jeruzalem dat naar beneden komt in Openbaring 21:16. De hoogte van de muur van het nieuwe Jeruzalem is 144 el (216 voet, 65 meter), maar de stad is zo'n 2200 km hoog (12.000 stadia). Overigens, even lang als breed en hoog. Die 2200 km is van Amsterdam naar Granada in Zuid Spanje naar beneden en bijna helemaal naar Moskou oostwaarts. Maar een muur van 65 meter staat dan niet in verhouding tot de hoogte. Elke architect zou denken: dat is slechte architectuur, letterlijk genomen. Hoe moeten wij dit dan nemen? Niet letterlijk maar symbolisch: De omtrek komt neer op 9600 km. Dat is zo groot als de Hellenistische wereld van die tijd. Je zou dan ook kunnen zeggen: Het symboliseert niet alleen de verheerlijkte heiligen van Israël, maar dat ook de verlostten van alle natiën binnengebracht zijn als deel van de ware Tempel en Jeruzalem.⁷ Dat komt terug in de beelden van de fundamenten en de poorten van de Stad en teksten als de Efezebrief waarin niet-Joden mede-erfgenamen en huisgenoten zijn van hen uit Israël.

Slot

Wanneer wij deze dingen in ogenschouw nemen, dan is het dus raadzaam Openbaring historisch-futuristisch te lezen: Verdrukking door politieke systemen en misleiding door andere goden en godsdiensten en dergelijke, zijn er altijd geweest om de draak te dienen, de oude slang die al in Genesis 3 op het toneel verscheen. Dat maakt dat je Openbaring het beste historisch kunt nemen, als slaande op de hele geschiedenis.

Als wij vooruitkijken naar de toekomst, dan zal de intensiteit van misleiding en verdrukking toenemen voor de finale ontknoping, getuigen ook andere teksten, waarom wij ook kunnen spreken van een futuristische interpretatie van Openbaring.

Wanneer je bedenkt dat het Babylon in Openbaring niet Jeruzalem is maar Rome, en dat Openbaring pas in de jaren 90 is ontvangen (zie mijn andere artikel hierover in De agenda van God in het Menu), dan weet enkel de papiervernietiger nog raad met de preteristische interpretatie.

Gelet op Gods roep om Hem te blijven dienen ondanks alle verdrukking en moeiten pleit voor een idealistische interpretatie vanwege de pastorale connotatie die het ademt, de uitnodiging tot radikaal discipelschap.

---

⁶ Baldwin, p.47.

⁷ Beale, p.1074.